EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 30. 7. 2020
COM(2020) 343 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o preskúmaní nariadenia (EÚ) 2019/125 zo 16. januára 2019 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie

1. ÚVOD

Obchodovanie s tovarom, ktorý možno použiť na a) vykonanie trestu smrti a b) mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie, sa upravuje v nariadení (EÚ) 2019/125[1] (ďalej len „nariadenie“). Nariadenie, ktoré bolo prijaté v roku 2005, je vyjadrením silného záväzku EÚ odstrániť mučenie a trest smrti.

Nariadením EÚ proti mučeniu sa pomohlo vyplniť výraznú medzeru v kontrolách obchodu so zreteľom na ľudské práva. Zaviedli sa ním bezprecedentné, záväzné obchodné obmedzenia na celý okruh tovarov, ktoré často chýbajú v kontrolných zoznamoch vývozu vojenského materiálu, položiek s dvojakým použitím alebo iného strategického vývozu. Nariadenie je vo veľkej miere oceňované medzinárodným spoločenstvom v oblasti ľudských práv: napríklad bývalý osobitný spravodajca OSN pre mučenie Theo van Boven nazval toto nariadenie míľnikom v boji proti mučeniu a modelom, ktorý by mohli nasledovať krajiny v ostatných regiónoch[2].

Nariadenie bolo zmenené dvakrát v rokoch 2011 a 2014 s cieľom aktualizovať a rozšíriť prílohy k nariadeniu, v ktorých sú uvedené zoznamy zakázaného a regulovaného tovaru. V roku 2016 bolo nariadenie, a najmä jeho procedurálne ustanovenia, podstatne zmenené.

V súlade s požiadavkami stanovenými v článku 32 nariadenia sa v tejto správe uvádzajú informácie o vykonávaní a vplyve nariadenia v rokoch 2017 až 2019, keďže naposledy bolo zmenené v roku 2016. Správa sa zaoberá najmä týmito oblasťami: zmeny nariadenia prostredníctvom delegovaných aktov; vnútroštátne vykonávacie opatrenia; požiadavky na informácie, ako aj posúdenie činností koordinačnej skupiny na zabránenie mučeniu a občanov EÚ v zahraničí.

Táto správa takisto poskytuje prehľad najdôležitejších údajov podľa nariadenia a posudzuje vykonávanie nariadenia, pokiaľ ide o základné zásady relevantnosti, účinnosti, efektívnosti, súdržnosti a pridanej hodnoty EÚ.

2. NARIADENIE (EÚ) 2019/125

2.1 Ciele a hlavné ustanovenia nariadenia (EÚ) 2019/125

Cieľom nariadenia je zabrániť na jednej strane trestu smrti a na druhej strane mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Tovar sa v ňom rozlišuje podľa toho:

- či je vo svojej podstate protiprávny a nemalo by sa s ním vôbec obchodovať (príloha II), alebo
- či môže mať legitímne použitie, ako sú zariadenia na presadzovanie práva (príloha III), ako aj určité farmaceutické chemikálie (príloha IV), v prípade ktorých podlieha obchodovanie s týmto tovarom určitým obmedzeniam.

[1] Nariadenie (EÚ) 2019/125 zo 16. januára 2019 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie (Ú. v. EÚ L 30, 31.1.2019, s. 1).

[2] Ako je uvedené v dokumente generálneho sekretariátu Európskej rady Vykonávanie usmernení EÚ o mučení a inom krutom, neľudskom alebo ponižujúcom zaobchádzaní alebo trestaní – hodnotenie a nové vykonávacie opatrenia, 8407/1/08 REV 1, 18. apríla 2008.

Na tento účel sa nariadením zavádzajú obmedzenia na obchodovanie s tretími krajinami. Nariadením sa najmä:

i. zakazuje dovoz tovaru (uvedeného v prílohe II), ktorý nemá žiadne iné praktické použitie ako na účel vykonania trestu smrti alebo mučenia, do EÚ, jeho vývoz z EÚ alebo jeho tranzit cez EÚ. Zakazuje sa aj poskytovanie akejkoľvek technickej pomoci v súvislosti s takýmto tovarom, konkrétne vrátane školenia o jeho používaní. Okrem toho sa zakazuje reklama takéhoto tovaru na internete, v televízii, rozhlase alebo na veľtrhoch;

ii. stanovuje, že tovar (uvedený v prílohe III), ktorý by sa mohol použiť na takéto účely, ale ktorý môže mať aj iné legitímne použitie (presadzovanie práva), podlieha predchádzajúcemu povoleniu na vývoz udelenému podľa jednotlivých prípadov; takéto povolenie sa vyžaduje aj na poskytovanie technickej pomoci alebo sprostredkovateľských služieb v súvislosti s touto kategóriou tovaru. Príloha III neobsahuje: a) strelné zbrane kontrolované nariadením (EÚ) č. 258/2012[3]; b) položky s dvojakým použitím kontrolované nariadením (ES) č. 428/2009[4]; c) tovar kontrolovaný spoločnou pozíciou 2008/944/SZBP[5];

iii. reguluje obchodovanie s tovarom – chemickými alebo farmaceutickými látkami (príloha IV) – ktorý by sa mohol použiť na vykonanie trestu smrti (napr. produkty, ktoré by mohli byť použité na vykonávanie popráv ľudí smrtiacou injekciou). Tento tovar bol doplnený do zoznamu tovaru podliehajúceho kontrolám vývozu v roku 2011. Zaviedlo sa samostatné licenčné povolenie („všeobecné povolenie Únie na vývoz“) s cieľom kontrolovať vývoz takýchto anestetických chemických látok a zabrániť ich preprave na použitie pri vykonávaní popráv smrtiacou injekciou bez toho, aby sa obmedzilo obchodovanie s takýmito chemickými látkami na lekárske, veterinárne alebo iné legitímne účely. Keď sa na vývoz liekov vyžaduje povolenie na vývoz podľa nariadenia a na vývoz sa vzťahujú aj požiadavky na vydanie povolenia podľa medzinárodných dohovorov o kontrole omamných a psychotropných látok, akým je Dohovor o psychotropných látkach z roku 1971, môžu členské štáty na splnenie povinností, ktoré im vyplývajú z tohto nariadenia a príslušného dohovoru, využiť jednotný postup.

Nariadenie obsahuje podrobné zoznamy tovaru uvedeného v bode i) s týmito položkami:

- tovar a jeho komponenty určené na vykonávanie popráv ľudí,
- tovar, ktorý nie je vhodný na použitie orgánmi presadzovania práva na obmedzenie pohybu ľudí,
- prenosné zariadenia, ako aj určité typy bičov, ktoré nie sú vhodné na použitie orgánmi presadzovania práva na potláčanie nepokojov alebo sebaobranu.

[3] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 258/2012 zo 14. marca 2012, ktorým sa vykonáva článok 10 Protokolu Organizácie Spojených národov proti nezákonnej výrobe a obchodovaniu so strelnými zbraňami, ich súčasťami a komponentmi a strelivom doplňujúceho Dohovor Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu (protokol OSN o strelných zbraniach) a ktorým sa ustanovujú vývozné povolenia a opatrenia týkajúce sa dovozu a tranzitu strelných zbraní, ich súčastí a častí a streliva (Ú v. L 94, 30.3.2012, s. 1).

[4] Nariadenie Rady (ES) č. 428/2009 z 5. mája 2009, ktorým sa stanovuje režim Spoločenstva na kontrolu vývozov, prepravy, sprostredkovania a tranzitu položiek s dvojakým použitím (Ú. v. EÚ L 134, 29.5.2009, s. 1).

[5] Spoločná pozícia Rady 2008/944/SZBP, ktorou sa vymedzujú spoločné pravidlá upravujúce kontrolu vývozu vojenskej technológie a materiálu (SZBP) (2020/C 85/01) (Ú. v. EÚ C 85, 13.3.2020, s. 1).

Tovar v kategórii ii) v súčasnosti patrí pod tieto položky:

- tovar určený na obmedzenie pohybu ľudí,
- zbrane a zariadenia určené na potláčanie nepokojov alebo sebaobranu,
- zbrane a zariadenia rozptyľujúce paralyzujúce alebo dráždivé chemické látky určené na potláčanie nepokojov alebo sebaobranu a s nimi súvisiace látky.

Tovar v kategórii iii) obsahuje najmä lieky, ktoré sa obzvlášť často používajú v smrtiacich injekciách. S cieľom minimalizovať regulačné zaťaženie spoločností pri vývoze život zachraňujúcich liekov nariadenie obsahuje systém všeobecných povolení na vývoz[6], v ktorom sa od spoločností nevyžaduje, aby pre každú zásielku liekov získali individuálne povolenia na vývoz. Aby bolo spoločnostiam udelené všeobecné povolenie, musia preukázať, že majú zavedené primerané kontroly, aby sa zabránilo predaju týchto liekov na použitie pri popravách.

Tranzit (preprava v rámci colného územia EÚ v prípade tovaru, ktorý nie je tovarom EÚ, prechádzajúceho cez colné územie EÚ a určeného pre tretie krajiny) tovaru uvedeného v prílohe II je zakázaný. Tranzit regulovaného tovaru uvedeného v prílohe III vo všeobecnosti nie je zakázaný, ale je zakázaný, ak subjekt vykonávajúci tranzit tovaru „vie, že akákoľvek časť zásielky takéhoto tovaru je určená na použitie pri mučení alebo inom krutom, neľudskom alebo ponižujúcom zaobchádzaní alebo trestaní“.

Nariadením sa nekontroluje dovoz zariadení na presadzovanie práva a súvisiaceho tovaru, ktorý môže mať legitímny účel presadzovania práva, ale mohol by byť aj zneužitý na mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie, do EÚ ani ich preprava medzi členskými štátmi EÚ. Nariadením sa takisto nezakazuje prepravovať v rámci EÚ tovar, ktorý je vo svojej podstate protiprávny alebo nevhodný.

Nariadenie je právne záväzné a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch EÚ; ukladajú sa ním povinnosti „vývozcom“. Príslušné orgány v členských štátoch sú zodpovedné za monitorovanie dodržiavania zákazov a požiadaviek na udeľovanie licencií stanovených v nariadení.

Nariadením sa od členských štátov EÚ vyžaduje, aby uverejňovali výročné správy o činnosti s podrobným uvedením príslušných žiadostí o udelenie licencie a povolení. Obsahuje ďalšie opatrenia na uľahčenie transparentnosti a odradenie jedného členského štátu EÚ, aby neobchádzal zamietnutie vývoznej licencie iného členského štátu. Obsahuje aj ustanovenia, ktoré uľahčujú pravidelné preskúmanie a zmenu zoznamov zakázaného a regulovaného tovaru, čím sa členským štátom EÚ umožňuje adresovať Komisii na zváženie riadne odôvodnenú žiadosť.

2.2 Obmedzenia obchodu: hlavný nástroj na zabránenie mučeniu a trestu smrti

V článku 5 *Všeobecnej deklarácie ľudských práv*, v článku 7 *Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach*, v článku 3 *Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*, a najmä v *Dohovore OSN proti mučeniu a inému krutému,*

[6] „Všeobecné povolenie Únie na vývoz“ je povolenie na vývoz, ktoré sa uplatňuje na chemické látky, ktoré by mohli byť použité na vykonávanie popráv smrtiacou injekciou (príloha IV k nariadeniu). Používa sa, keď sa uvedený tovar/chemické látky vyvážajú do krajín, ktoré zrušili trest smrti za všetky trestné činy a uvedené zrušenie potvrdili medzinárodným záväzkom. V prípade krajín, ktoré nie sú členmi Rady Európy, uvedený zoznam obsahuje krajiny, ktoré nielen zrušili trest smrti za všetky trestné činy, ale aj bezvýhradne ratifikovali Druhý opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach.

neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu sa stanovuje bezpodmienečný úplný zákaz mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania.

Valné zhromaždenie OSN (ďalej len „VZ OSN“) v roku 2019 vyzvalo všetky štáty, aby „prijali primerané účinné legislatívne, administratívne, súdne alebo iné opatrenia na predchádzanie výrobe, predaju, vývozu, dovozu a používaniu zariadení, ktoré nemajú žiadne iné praktické použitie ako na účel mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, a na ich zákaz“[7].

Úplný zákaz mučenia zakotvený v dohovoroch OSN o ľudských právach je na úrovni EÚ vyjadrený v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“)[8]. V článku 2 ods. 2 charty sa stanovuje, že nikto nesmie byť odsúdený na trest smrti ani popravený. V článku 4 charty sa stanovuje, že nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu a trestu.

Napriek povinnostiam štátov podľa medzinárodného práva naďalej dochádza k mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu. Medzinárodné spoločenstvo v posledných rokoch stále viac uznáva potrebu regulovať a obmedziť obchodovanie s určitými zariadeniami na presadzovanie práva s cieľom zaistiť, aby sa takýto tovar nepoužíval na mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie.

Vychádzajúc z nariadenia EÚ bola v roku 2017 založená Aliancia za obchod bez mučenia, ktorú podporuje Európska únia a ktorej spolupredkladateľmi sú Argentína a Mongolsko. Jej cieľom je na medzinárodnej úrovni výrazne sťažiť obchodovanie s tovarom, ktorý je určený alebo môže byť použitý na vykonanie trestu smrti a mučenie. Pripojením sa k aliancii sa krajiny okrem iného zaväzujú prijať účinné opatrenia prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov a účinného presadzovania práva s cieľom obmedziť obchodovanie s tovarom používaným na mučenie a vykonanie trestu smrti.

V júni 2019 prijalo VZ OSN dôležitú rezolúciu, ktorou sa položili základy budúcich aktivít na úrovni OSN zameraných na stanovenie spoločných medzinárodných noriem v tejto oblasti[9]. Rezolúcia, ktorú uvítala Rada Európy[10], vyzýva krajiny, aby preskúmali realizovateľnosť, rozsah pôsobnosti a parametre možných spoločných medzinárodných noriem týkajúcich sa obchodovania s príslušným tovarom. Očakáva sa, že generálny tajomník OSN predloží správu o vykonávaní uvedenej rezolúcie na 74. zasadnutí VZ OSN. Ako druhý krok skupina vládnych expertov (vymenovaných v rámci systému OSN v súlade s kritériami stanovenými v rezolúcii z júna 2019) na základe uvedenej správy pripraví ďalšiu správu, ktorú predstaví na 75. zasadnutí VZ OSN v priebehu roka 2021.

Pokiaľ ide o Radu Európy (ďalej len „RE“), aj ona skúma realizovateľnosť iniciatívy v tejto oblasti. Riadiaci výbor RE pre ľudské práva 28. novembra 2019 schválil návrh vypracovať usmernenia v rámci RE, ktoré podporia alebo uľahčia kontroly vykonávané členskými štátmi Rady Európy v oblasti obchodovania s tovarom používaným na mučenie, zlé zaobchádzanie a vykonanie trestu smrti. Návrhom sa ďalej podporujú všetky štáty RE, aby sa pripojili k Aliancii za obchod bez mučenia a podporili proces OSN pri vypracúvaní medzinárodných

[7] Rezolúcia OSN prijatá Valným zhromaždením 18. decembra 2019, A/RES/74/143. Mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie.
[8] Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 389.
[9] A/RES/73/304 prijatá Valným zhromaždením 28. júna 2019.
[10] Závery Rady o usmerneniach politiky EÚ vo vzťahu k tretím krajinám týkajúcich sa mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, ktoré Rada prijala na svojom 3712. zasadnutí konanom 16. septembra 2019.

opatrení v tejto oblasti. Model nariadenia sa rozhodli dodržiavať Švajčiarsko, Severné Macedónsko a Čierna Hora, pričom Spojené kráľovstvo takisto oznámilo, že zachová ustanovenia nariadenia po svojom odchode z EÚ.

2.3 Rozsah pôsobnosti tejto správy (článok 32 nariadenia)

Článkom 32 nariadenia sa od Komisie požaduje, aby do 31. júla 2020 a následne každých 5 rokov predložila Európskemu parlamentu a Rade komplexnú správu o vykonávaní a hodnotení vplyvu, ktorá môže obsahovať návrhy na jeho zmenu. V nariadení sa uvádza, že týmto preskúmaním sa zhodnotí potreba zahrnúť činnosti občanov EÚ v zahraničí.

Od členských štátov sa požaduje, aby Komisii poskytli všetky príslušné informácie potrebné na vypracovanie správy. Osobitné časti sa majú venovať koordinačnej skupine na zabránenie mučeniu zriadenej na základe nariadenia (článku 31) a jej činnostiam a musia poskytovať informácie o opatreniach, ktoré členské štáty prijali podľa článku 33 ods. 1 (sankcie).

V tejto správe sú uvedené informácie o vykonávaní nariadenia a jeho vplyve od jeho poslednej zmeny v roku 2016 do konca roka 2019, takže v podstate sa týka činností v rokoch 2017, 2018 a 2019.

V správe sa takisto posudzuje vykonávanie nariadenia, pokiaľ ide o základné zásady relevantnosti, účinnosti, efektívnosti, súdržnosti a pridanej hodnoty EÚ. Takéto posúdenie sa zameriava na to, či nariadenie spĺňa svoje hlavné ciele a či od roku 2016 vznikli nové pochybnosti a problémy. Slúži to na uľahčenie pri rozhodovaní, či sú potrebné ďalšie opatrenia na riešenie akýchkoľvek zistených nedostatkov.

3. VYKONÁVANIE NARIADENIA

3.1 Regulačný rámec

Nariadenie bolo pôvodne prijaté ako nariadenie (ES) č. 1236/2005 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie. Prijaté bolo 27. júna 2005 a účinnosť nadobudlo 30. júla 2006[11]. Posledná podstatná zmena bola prijatá v roku 2016[12].

Nariadenie bolo kodifikované ako nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/125 zo 16. januára 2019 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie[13].

3.1.1. Zmeny nariadenia

Nariadenie bolo zmenená dvakrát prostredníctvom delegovaných aktov, raz počas vykazovaného obdobia a raz v roku 2020.

[11] Ú. v. EÚ L 200, 30.7.2005, s. 1 – 19.
[12] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2134 z 23. novembra 2016, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1236/2005 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie (Ú. v. EÚ L 338, 13.12.2016, s. 1 – 33).
[13] Ú. v. EÚ L 30, 31.1.2019, s. 1 – 57.

Delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2018/181 z 18. októbra 2017[14] sa do zoznamu cieľových krajín, na ktoré sa vzťahuje všeobecné povolenie Únie na vývoz (príloha V), doplnila Dominikánska republika, Svätý Tomáš a Princov ostrov a Togo.

- Delegovaným nariadením Komisie (EÚ) 2020/621 z 18. februára 2020[15] sa zmenila príloha I (aktualizácia údajov o viacerých príslušných orgánoch) a príloha V (doplnenie Gambie a Madagaskaru do zoznamu cieľových krajín, na ktoré sa uplatňuje všeobecné povolenie Únie na vývoz).

Komisia je splnomocnená prijať delegované akty s cieľom zmeniť zoznam tovaru buď zakázaného, alebo kontrolovaného vrátane zmeny prostredníctvom „postupu pre naliehavé prípady“, keď sa to vyžaduje zo závažných naliehavých dôvodov.

3.1.2. Vnútroštátne vykonávacie opatrenia

Nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Za jeho vykonávanie sú zodpovedné príslušné orgány v členských štátoch. Zodpovednosťou členských štátov je rozhodnúť podľa jednotlivých prípadov, či udeliť povolenie na vývoz, alebo zamietnuť žiadosť v prípade regulovaného tovaru uvedeného v prílohách III a IV k nariadeniu.

S cieľom zabrániť obchádzaniu pravidiel sa v nariadení od príslušných orgánov členských štátov požaduje, aby informovali orgány všetkých ostatných členských štátov a Komisiu, ak zamietnu vydať povolenie alebo zrušia existujúce povolenie. Preto každý členský štát EÚ, ktorý zvažuje udeliť povolenie „v podstate rovnakej“ transakcii ako transakcia, ktorú iný členský štát zamietol, v priebehu 3 rokov po príslušnom zamietnutí, musí konzultovať s členským štátom, ktorý o tomto zamietnutí rozhodol. Ak sa povolenie aj napriek tomu udelí, členský štát, ktorý udelil povolenie, musí Komisii a všetkým členským štátom poskytnúť podrobné vysvetlenie svojich dôvodov. Pri posudzovaní žiadosti musia orgány zohľadniť zamýšľané konečné použitie a riziko odklonenia na nezákonné účely.

Členský štát „neudelí povolenie, ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že tovar uvedený v prílohe III môže byť použitý na mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie, vrátane telesných trestov uložených súdom, orgánmi presadzovania práva alebo akoukoľvek fyzickou alebo právnickou osobou v tretej krajine“.

V nariadení sa uvádza tento zoznam zdrojov informácií s cieľom usmerniť rozhodnutia orgánov:

- dostupné rozhodnutia medzinárodného súdu,
- zistenia príslušných orgánov OSN, Rady Európy a EÚ,
- správy Európskeho výboru Rady Európy na zabránenie mučeniu a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a osobitného spravodajcu OSN pre mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie.

Ďalšie informácie, ktoré môžu orgány použiť pri rozhodovaní:

- dostupné rozsudky vnútroštátnych súdov,
- správy organizácií občianskej spoločnosti, ako aj
- informácie o obmedzeniach pre vývoz tovaru uvedeného v prílohách II a III uplatňovaných v cieľovej krajine.

[14] Ú. v. EÚ L 40, 13.2.2018, s. 1.
[15] Ú. v. EÚ L 144, 7.5.2020, s. 1 – 5.

Rovnaké kritériá sa uplatňujú pri rozhodovaní o žiadostiach týkajúcich sa poskytovania sprostredkovateľských služieb alebo technickej pomoci.

Za vykazované obdobie oznámili členské štáty Komisii 13 zamietnutí. Podrobnosti o vydaných a zamietnutých povoleniach na vývoz za vykazované obdobie sú opísané v oddiele 3.5.

Príslušné orgány v členských štátoch sú takisto povinné zaregistrovať do databázy Komisie všetky údaje týkajúce sa zamietnutí žiadostí o povolenie na vývoz. V databáze sa identifikuje príslušný orgán EÚ, konečná cieľová krajina, príslušná položka, opis položky a meno príjemcu aj koncového používateľa.

Nariadením sa vymedzuje mechanizmus dopĺňania tovaru do príloh II, III alebo IV, čím sa umožňuje členským štátom EÚ adresovať Komisii na zváženie riadne odôvodnenú žiadosť. Komisia počas vykazovaného obdobia nedostala žiadnu takúto žiadosť.

Okrem zoznamu tovaru, na ktorý sa vzťahuje zákaz alebo regulácia obchodovania, nariadenie obsahuje aj ustanovenia, ktoré umožňujú členským štátom EÚ autonómne zaviesť ďalšie vnútroštátne opatrenia na regulovanie obchodovania s určitým ďalším tovarom.

Podľa článku 10 nariadenia môžu členské štáty prijať alebo zachovať vnútroštátne opatrenia obmedzujúce prepravu, finančné služby, poistenie alebo zaistenie a všeobecnú reklamu či propagáciu vo vzťahu k tovaru uvedenému v prílohe II. Predovšetkým Spojené kráľovstvo[16] zachováva vnútroštátne obmedzenia týkajúce sa pohybu tovaru medzi tretími krajinami mimo EÚ.

Okrem toho podľa článku 14 nariadenia členské štáty môžu prijať alebo zachovať zákaz vývozu a dovozu pút na nohy, skupinových reťazí a prenosných elektrošokových zariadení. Členské štáty môžu uložiť požiadavku povolenia aj na vývoz nadrozmerných pút. Na základe informácií dostupných pre Komisiu majú takéto ďalšie obmedzenia zavedené Belgicko[17], Grécko[18], Luxembursko[19], Španielsko[20] a Spojené kráľovstvo[21]. Súvisiace opatrenia majú zavedené aj Maďarsko a Taliansko. Slovensko informovalo Komisiu, že v roku 2020 začne legislatívny proces s cieľom zmeniť svoj zákon z roku 2007 o obchodovaní s určitým

[16] Táto správa zahŕňa roky 2017, 2018 a 2019, t. j. obdobie pred odchodom Spojeného kráľovstva z Európskej únie 31. januára 2020.

[17] Flámsky zákon o obchodovaní so zbraňami z 15. júna 2012 zakazuje dovoz všetkých prenosných elektrošokových zariadení, ktoré môžu spôsobiť bezbrannosť osôb alebo bolesť, okrem lekárskych alebo veterinárnych prístrojov (výnimky sa uplatňujú na umožnenie oficiálneho použitia). Pokiaľ ide o región Valónsko, podľa Dekrétu o obchodovaní so zbraňami z 21. júna 2012 sa zakazuje dovoz, vývoz a tranzit prenosných elektrošokových zariadení akéhokoľvek druhu okrem lekárskych alebo veterinárnych nástrojov, ktoré by mohli ochromiť osoby alebo im spôsobiť bolesť.

[18] Grécko zachováva ďalšie vnútroštátne opatrenia pre dva druhy tovaru uvedeného v prílohe II k nariadeniu, a to elektrošokové zariadenia a putá (pozri zákon 2168/1993 v znení zmien).

[19] Vývoz a dovoz pút na nohy a skupinových reťazí je zakázaný podľa článku 36 ods. 1 zmeneného zákona z 27. júna 2018 o kontrole vývozu. Vývoz a dovoz prenosných elektrošokových zariadení je zakázaný okrem prípadov, keď ich používateľ nosí na osobnú ochranu podľa článku 36 ods. 1 zmeneného zákona z 27. júna 2018 o kontrole vývozu. Navyše sa požaduje povolenie na vývoz pút, ktorých celkový rozmer, vrátane reťaze, meraný od vonkajšieho okraja jedného náramku k vonkajšiemu okraju druhého náramku presahuje 240 mm (článok 36 ods. 2 zmeneného zákona z 27. júna 2018 o kontrole vývozu).

[20] Španielsko kontroluje vývoz štandardných pút v zmysle kráľovského dekrétu č. 679/2014 z 1. augusta 2014, ktorým sa zavádza kontrola vonkajšieho obchodu s obranným materiálom, iným materiálom a položkami a technológiami s dvojakým použitím, podľa ktorého prípadní vývozcovia musia na vývoz týchto prostriedkov na obmedzenie pohybu získať licenciu.

[21] V článku 9 nariadenia Spojeného kráľovstva o kontrole vývozu z roku 2008 sa vyžaduje licencia na vývoz tovaru uvedeného v článku 14 ods. 1.

tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie.

Príslušné orgány členských štátov informujú Komisiu o svojich činnostiach podľa nariadenia. Výročná správa Komisie vychádza z informácií poskytnutých členskými štátmi vrátane vnútroštátnych správ vypracovaných podľa článku 26 ods. 3. Počas vykazovaného obdobia Komisia vydala správu o povoleniach členských štátov udelených v rokoch 2017 a 2018 na vývoz tovaru, ktorý možno použiť na mučenie alebo vykonanie trestu[22]. Prijatie správy o povoleniach na vývoz v roku 2019 sa očakáva v druhej polovici roka 2020.

3.2 Činnosti koordinačnej skupiny na zabránenie mučeniu

Koordinačná skupina na zabránenie mučeniu (ďalej len „ATCG“) bola zriadená po zmene nariadenia v roku 2016[23] a jej cieľom je „preskúma[ť] akékoľvek otázky týkajúce sa uplatňovania tohto nariadenia“. Skupina ATCG, ktorej predsedá Komisia, slúži ako platforma pre zástupcov členských štátov a Komisie na výmenu informácií o administratívnych postupoch. Okrem toho Komisia pri príprave delegovaných aktov konzultuje so skupinou ATCG v súlade so zásadami stanovenými v Medziinštitucionálnej dohode z 13. apríla 2016 o lepšej tvorbe práva[24].

Skupina ATCG v priebehu vykazovaného obdobia usporiadala štyri stretnutia: 12. júla 2017, 28. júna 2018, 29. apríla 2019 a 17. decembra 2019.

V súlade s článkom 31 ods. 4 nariadenia Komisia predkladá Európskemu parlamentu správu o činnostiach, preskúmaniach a konzultáciách koordinačnej skupiny na zabránenie mučeniu. Počas vykazovaného obdobia, na ktoré sa vzťahuje táto správa, Komisia prijala v októbri 2019 správu[25] týkajúcu sa rokov 2017 a 2018. Prijatie správy o činnostiach skupiny ATCG v roku 2019 sa očakáva v druhej polovici roka 2020.

Skupina ATCG uskutočnila technické výmeny informácií o nástrojoch dostupných v elektronickej databáze Komisie, ktorá je bezpečným a zašifrovaným systémom vytvoreným na pomoc vnútroštátnym orgánom zodpovedným za výmenu informácií s Komisiou vo veciach kontroly vývozu. V článku 23 ods. 5 nariadenia sa vyžaduje, aby príslušné orgány využívali uvedený systém na oznamovanie informácií o prípadoch, keď bola žiadosť o povolenie na vývoz zamietnutá (označené ako „zamietnutia“).

Skupina ATCG prerokovala požiadavku predchádzajúceho povolenia pre určité typy technickej pomoci a sprostredkovateľských služieb stanovené v článkoch 15 a 19 nariadenia. Skupina ATCG uskutočnila aj technické výmeny informácií o zákazoch stanovených v článkoch 8 a 9 nariadenia, pokiaľ ide o zaradenie uvedeného tovaru na veľtrhy a do reklamy. Tieto zákazy boli zavedené zmenou nariadenia v roku 2016. Výmeny sa týkali najmä možných usmernení pre príslušné orgány, ako aj spôsobov presadzovania. Skonštatovalo sa, že boli nahlásené prípady tovaru, ktorý bol propagovaný na webových sídlach niektorých európskych dodávateľov.

[22] COM(2019) 445 final, 1.10.2019.
[23] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2134 z 23. novembra 2016, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1236/2005 o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie (Ú. v. EÚ L 338, 13.12.2016, s. 1).
[24] Ú. v. EÚ L 123, 12.5.2016, s. 1.
[25] COM(2019) 449 final, 7.10.2019.

V súlade s odôvodnením 48 skupina ATCG preskúmala aj navrhované delegované akty, ktorými sa menia prílohy k nariadeniu, ktoré boli nakoniec prijaté 18. októbra 2017 a 18. februára 2020 (pozri oddiel 3.1.1 vyššie).

Ďalší aspekt, ktorý charakterizoval prácu skupiny ATCG, sa týkal požiadaviek na podávanie správ príslušných vnútroštátnych orgánov. V nadväznosti na tieto rokovania sa pre výročnú správu Komisie za rok 2019 zbiera väčší rozsah údajov o obchodovaní.

Napokon skupina ATCG uskutočnila výmenu názorov na Alianciu za obchod bez mučenia a na pokrok dosiahnutý smerom k možným spoločným medzinárodným normám v tejto oblasti.

3.3 Transparentnosť a informácie

V článku 26 ods. 3 nariadenia sa od členských štátov požaduje, aby vypracovali verejnú výročnú správu o činnosti, v ktorej poskytnú informácie o počte prijatých žiadostí, o tovare a krajinách, ktorých sa tieto žiadosti týkali, a o rozhodnutiach prijatých vo vzťahu k týmto žiadostiam.

Česko[26], Dánsko[27], Nemecko[28], Rumunsko[29] a Spojené kráľovstvo[30] informovali Komisiu o svojich verejných výročných správach o činnosti za rok 2019[31]. Je potrebné poznamenať, že podľa článku 26 ods. 3 nariadenia verejná správa „nezahŕňa informácie, ktorých zverejnenie členský štát považuje za odporujúce jeho základným bezpečnostným záujmom“.

Niekoľko príslušných orgánov uverejnilo informácie na svojom vládnom webovom sídle o pravidlách a predpisoch platných pre tovar v rámci rozsahu pôsobnosti nariadenia s cieľom informovať hospodárske subjekty o postupoch udeľovania povolení na vývoz a ďalších požiadavkách.

3.4 Presadzovanie kontrol vývozu

Za presadzovanie kontrol vývozu sú zodpovedné príslušné orgány v členských štátoch. V súlade s článkom 33 nariadenia „členské štáty stanovia pravidlá, pokiaľ ide o sankcie uplatniteľné pri porušení tohto nariadenia, a prijmú všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie ich uplatňovania. Stanovené sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce“. Preto členské štáty EÚ zavádzajú vnútroštátne sankcie uplatniteľné na porušenia nariadenia osobami a rovnako subjektmi.

Tieto vnútroštátne sankcie zahŕňajú tak správne, ako aj trestné sankcie, ktoré obvykle siahajú od peňažných pokút po trest odňatia slobody vrátane konfiškácie tovaru.

Počas vykazovaného obdobia príslušné orgány neinformovali Komisiu o žiadnych porušeniach nariadenia. V nariadení sa príslušným orgánom takáto povinnosť neukladá.

---

[26] Česko: https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/mucici-nastroje/zprava-ministerstva-prumyslu-a-obchodu-o-plneni-narizeni-rady-es-c--1236-2005-za-rok-2018--54368/.

[27] Dánsko: https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/produkter.

[28] Nemecko: https://www.bafa.de/DE/Aussenwirtschaft/Ausfuhrkontrolle/Antragsarten/Anti_Folter_Verordnung/anti_folter_node.html.

[29] Rumunsko: http://www.imm.gov.ro/adaugare_fisiere_imm/2019/10/Rapoarte-anuale-comert-tortura-2017-2018.pdf.

[30] Podľa článku 127 ods. 6 Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 29, 31.1.2020, s. 7) počas prechodného obdobia stanoveného v článku 126 uvedenej dohody sa každý odkaz na členské štáty v príslušnom práve Únie chápe ako odkaz zahŕňajúci Spojené kráľovstvo.

[31] Spojené kráľovstvo: https://www.gov.uk/government/collections/strategic-export-controls-licensing-data.

3.5 Povolenia na vývoz: Hlavné údaje

Komisia zbiera údaje od príslušných orgánov, vďaka ktorým má prehľad o udelených (alebo zamietnutých) povoleniach na vývoz v súvislosti s kontrolovaným tovarom opísaným v prílohách III a IV k nariadeniu.

Na základe údajov zo správy Komisie[32] za roky 2017 aj 2018 a údajov zhromažďovaných pre správu Komisie z roku 2020 vzťahujúcu sa na rok 2019[33] možno počet udelených (alebo zamietnutých) povolení na vývoz na roky 2017 – 2019 zhrnúť takto[34]: *V* roku 2017 bolo oznámených spolu 292 povolení, ktoré udelilo 12 členských štátov. V roku 2018 oznámilo 11 členských štátov, že udelili spolu 231 povolení. V roku 2019 bolo oznámených spolu 281 povolení, ktoré udelilo 10 členských štátov[35]. Takže celkový počet povolení udelených počas celého trojročného vykazovaného obdobia je 804.

Pätnásť členských štátov informovalo Komisiu, že počas vykazovaného obdobia nedostali žiadne žiadosti o povolenie podľa nariadenia (EÚ) 2019/125.

V nariadení sa ukladá požiadavka povolenia na vývoz, čím sa umožňuje príslušným orgánom skontrolovať, či existujú náznaky, že v prípade vývozu by sa tovar mohol použiť na mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie (príloha III) alebo na vykonanie trestu smrti (príloha IV). Na tento účel sa v článku 20 ods. 8 nariadenia stanovuje, aby sa príslušným orgánom poskytli „všetky informácie, najmä o konečnom užívateľovi, cieľovej krajine a konečnom použití tovaru“.

Počas trojročného vykazovaného obdobia bolo oznámené zamietnutie 13 žiadostí o povolenie na vývoz: 4 v roku 2017, 5 v roku 2018 a 4 v roku 2019.

Informácie dostupné Komisii, ktoré vychádzajú z údajov oznámených príslušnými orgánmi, jej umožňujú rozlišovať medzi konečným použitím tovaru uvedeného v prílohe IV na presadzovanie práva, na vedecké/zdravotnícke účely, konečným použitím bezpečnostnými spoločnosťami, konečným použitím na lekárske účely (v nemocniciach a na veterinárne použitie), priemyselným použitím a vývozom určeným obchodným spoločnostiam. Počas trojročného obdobia, na ktoré sa vzťahuje táto správa, bolo oznámené, že sa udelilo 56 povolení na vývoz na účely presadzovania práva, 52 na vedecké/zdravotnícke účely, kým zvyšné povolenia na vývoz (74) boli vydané na iné účely, prevažne pre obchodníkov a súkromné bezpečnostné spoločnosti. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že nie všetky členské štáty poskytujú úplný záznam a/alebo informácie o koncových používateľoch a údaje o konečnom použití ako také sa nezhodujú s celkovým počtom vyššie uvedených povolení.

3.6 Občania EÚ v zahraničí

Aj keď to nie je výlučne súčasťou posúdenia spôsobu vykonávania nariadenia, v článku 32 nariadenia sa predpokladá, že preskúmaním sa zhodnotí aj to, či je potrebné do rozsahu pôsobnosti nariadenia zahrnúť činnosti občanov EÚ v zahraničí. V tomto oddiele sa uvádzajú

[32] Správa o povolení na vývoz v rokoch 2017 a 2018 podľa nariadenia o obchodovaní s určitým tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie [COM(2019) 445 final].

[33] Pozri článok 26 ods. 4 nariadenia.

[34] Do informácií o počte povolení udelených členskými štátmi nie je zahrnutý vývoz podľa všeobecného povolenia Únie na vývoz (príloha V k nariadeniu).

[35] V čase dokončovania tejto správy tri členské štáty EÚ neposkytli Komisii údaje o obchodovaní týkajúce sa roku 2019.

oblasti, v ktorých by sa mohla posúdiť činnosť spoločností usadených v EÚ, občanov EÚ alebo rezidentov členského štátu EÚ, ktorí pôsobia v tretích krajinách. Týka sa to týchto činností:

- **Sprostredkovanie,** t. j. zorganizovanie prepravy zariadení medzi tretími krajinami mimo EÚ, keď položky nevstupujú na colné územie EÚ a keď takéto činnosti vykonávajú subjekty EÚ mimo EÚ:

  Nariadením sa nezakazujú sprostredkovateľské služby v prípade tovaru uvedeného v prílohe II, ani sa nekontrolujú sprostredkovateľské služby v prípade tovaru uvedeného v prílohe III, keď ich vykonávajú sprostredkovatelia EÚ pôsobiaci mimo EÚ.

- **Propagácia/uvádzanie na trh** príslušného tovaru a služieb subjektmi EÚ mimo EÚ alebo uľahčenie takéhoto uvádzania na trh, napríklad prostredníctvom organizovania výstav a veľtrhov v tretích krajinách venovaných zbraniam, bezpečnosti a pod.:

  V článku 8 nariadenia sa zakazuje „akejkoľvek fyzickej alebo právnickej osobe, subjektu alebo orgánu vrátane partnerstva, bez ohľadu na to, či majú bydlisko alebo sú usadené v niektorom členskom štáte, vystavovanie alebo ponúkanie na predaj akéhokoľvek tovaru uvedeného v prílohe II na výstave alebo veľtrhu v Únii“ (zdôraznenie bolo doplnené).

- **Poskytovanie technickej pomoci** a školenia o používaní zariadení alebo techník na presadzovanie práva subjektmi EÚ vojenským, bezpečnostným alebo policajným silám alebo neštátnym subjektom, ako sú súkromné bezpečnostné spoločnosti, v tretích krajinách:

  V článku 7 nariadenia sa „poskytovateľovi technickej pomoci alebo sprostredkovateľovi“ zakazuje „poskytovať akejkoľvek osobe, subjektu alebo orgánu v tretej krajine školenia, ktoré súvisia s použitím tovaru uvedeného v prílohe II“. Okrem toho sa v rámci článku 15 od členských štátov vyžaduje konkrétne povoliť poskytovanie „technickej pomoci súvisiacej“ s tovarom uvedeným v prílohe III. Poskytovanie technickej pomoci vrátane školenia sa zakazuje alebo kontroluje, len ak je určená priamo pre zariadenia, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (príloha II alebo príloha III). Technická pomoc sa môže poskytnúť nezávisle od dodania zariadenia v rozsahu pôsobnosti nariadenia.

Dve mimovládne organizácie (ďalej len „MVO“) venujúce sa ľudským právam, ktoré sa zapojili do posúdenia preskúmania, upriamili pozornosť na prípad občanov EÚ pôsobiacich mimo EÚ, ktorí boli zapojení do poskytovania napríklad školiacich služieb v oblasti bezpečnosti a presadzovania práva o nevhodnom alebo protiprávnom používaní zariadení na presadzovanie práva. Pozornosť upriamili aj na prípad spoločností, ktoré organizovali veľtrhy alebo výstavy zbraní v tretích krajinách. Konkrétne sa domnievajú, že by sa súčasné geografické obmedzenie uvedené v článku 8 malo odstrániť a akejkoľvek fyzickej alebo právnickej osobe, subjektu alebo orgánu EÚ by sa malo zakázať propagovať tovar uvedený v prílohe II na výstavách alebo veľtrhoch bez ohľadu na krajinu, v ktorej sa konajú. Okrem toho si myslia, že by sa mali zaviesť kontroly (buď prostredníctvom nariadenia, alebo iných vhodných opatrení) s cieľom regulovať poskytovanie inštruktáží alebo školení všetkými príslušnými vzdelávacími inštitúciami, aby sa takýmto poskytovaním nepropagovalo, resp. aby takéto vzdelávanie nezahŕňalo nevhodné či protiprávne politiky, postupy alebo techniky, ktoré by mohli uľahčiť alebo by sa mohli použiť na mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie v tretích krajinách.

Riešenie zdôraznených problémov je náročné z hľadiska územného dosahu súdnej právomoci EÚ. V medzinárodnom práve je právomoc v zásade územná a štát ju nemôže uplatňovať mimo svojho územia okrem prípadov uplatnenia povoľujúceho pravidla vyplývajúceho z medzinárodnej zvyklosti alebo dohovoru. Z tejto zásady však existujú výnimky, ktoré sú tu relevantné. Napríklad medzinárodné právo umožňuje postihovať extrateritoriálne činnosti štátnych príslušníkov daného štátu, pokiaľ ide o trestné činy spáchané mimo jeho územia[36]. V prípade obzvlášť závažných trestných činov, ktoré podliehajú univerzálnej súdnej právomoci buď na základe mnohostrannej dohody,[37] alebo v rámci medzinárodného obyčajového práva, ako sú genocída, vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti a mučenie, môže štát uplatniť súdnu právomoc v súvislosti s trestnými činmi bez ohľadu na miesto spáchania trestného činu a bez ohľadu na štátnu príslušnosť páchateľa alebo obete.

Jednostranné rozhodnutia o uplatňovaní súdnej právomoci mimo územia EÚ by sa mali dôsledne zvážiť na základe medzinárodného práva a praxe. Keďže možnosti štátu zákonne uplatniť extrateritoriálnu právomoc patria do pôsobnosti medzinárodného práva, je dôležité na príslušných medzinárodných fórach rázne a účinne presadzovať obchod bez mučenia, aby sa v celosvetovom meradle zvýšila pozornosť venovaná dosahovaniu cieľov, ktorých podpora je zakotvená v nariadení.

Preskúmať by sa mohli aj iné vhodné opatrenia, napríklad opatrenia podporujúce väčšiu transparentnosť a zvyšovanie informovanosti alebo opatrenia podporujúce účinné dodržiavanie hlavných zásad OSN v oblasti podnikania a ľudských práv[38]. V hlavných zásadách OSN v oblasti podnikania a ľudských práv sa uvádza, že podnikateľské subjekty by mali dodržiavať ľudské práva. Nemali by porušovať ľudské práva iných a mali by riešiť negatívne vplyvy na ľudské práva. Riešenie negatívnych vplyvov na ľudské práva si vyžaduje prijímanie vhodných opatrení na predchádzanie takýmto vplyvom, ich znižovanie a podľa potreby na zabezpečenie prostriedkov nápravy.

4. POSÚDENIE VYKONÁVANIA NARIADENIA

4.1 Kritériá posudzovania a zdroje údajov

Začlenením zásadných kritérií posudzovania v článku 32 nariadenia Komisia posúdila výkonnosť nariadenia v súlade so svojimi usmerneniami k lepšej právnej regulácii[39], pričom hodnotila tieto prvky:

- *Relevantnosť*: Miera, do akej celkové ciele nariadenia, jeho koncipovanie a vnútroštátne vykonávacie opatrenia stanovené v nariadení zodpovedajú prioritám EÚ v čase prijatia nariadenia, ako aj súčasným prioritám EÚ.

[36] Pozri článok 5 ods. 1 písm. b) Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu z roku 1984 (prijatý 10. decembra 1984, platnosť nadobudol 26. júna 1987) 1465 UNTS 112;CAT).

[37] Pozri Ženevské dohovory I – IV (1949).

[38] Osobitný zástupca generálneho tajomníka OSN vypracoval zásady v dokumente *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations „Protect, Respect and Remedy" Framework* (Hlavné zásady pre oblasť podnikania a ľudských práv: Vykonávanie rámca OSN „chrániť, rešpektovať a naprávať") o problematike ľudských práv a nadnárodných korporácií a iných podnikateľských subjektov. Rada pre ľudské práva schválila tieto hlavné zásady 16. júna 2011 vo svojej rezolúcii č. 17/4.

[39] Pozri https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_sk.

- *Efektívnosť*: Miera, do akej sa nariadenie efektívne plní. Zahŕňa to efektívnosť vykonávania členskými štátmi a dohľad Európskej komisie, pričom sa posudzuje, či existujú nejaké nedostatky alebo duplicity v požiadavkách na informácie, čo by mohlo narušiť účinnosť a efektívnosť vykonávania nariadenia, a či sú požiadavky na podávanie správ vhodné a primerané.
- *Účinnosť*: Miera, do akej nariadenie plní svoje ciele a priority EÚ.
- *Súdržnosť a komplementárnosť*: Miera, do akej nariadenie uľahčuje súdržnosť a komplementárnosť s ostatnými príslušnými iniciatívami EÚ a členských štátov.
- *Pridaná hodnota EÚ*: Miera, do akej nariadenie pridáva hodnotu jednotlivým opatreniam členských štátov EÚ.

Hlavným zdrojom informácií pri zhromažďovaní dôkazov pre posudzovanie boli písomné podania vrátane štúdie, prieskumov[40], rozhovorov a seminárov s kľúčovými zainteresovanými stranami.

Na seminári zainteresovaných strán sa zúčastnilo vyše 30 účastníkov. Pochádzali zo širokej škály organizácií vrátane príslušných orgánov členských štátov, Európskej komisie, medzinárodných organizácií ako OSN a Rada Európy a MVO.

Posúdenie zhromaždených údajov a informácií viedlo k týmto zisteniam.

4.2 Relevantnosť

4.2.1. Politické hľadiská

Nariadením, pôvodne prijatým v roku 2005, sa reagovalo na potrebu stanoviť „pravidlá Únie o obchodovaní s tretími krajinami s tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti a s tovarom, ktorý možno použiť na mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie“. Tieto pravidlá boli určené na vyplnenie zistenej medzery v kontrolách obchodu so zreteľom na ľudské práva v EÚ a predstavovali prvý záväzný nástroj na svete, ktorý rieši konkrétne tento problém. S cieľom zachovať relevantnosť bolo nariadenie zmenené v rokoch 2011, 2014 a 2016.

Okrem toho, že predstavuje prvý operačný rámec na svete určený na regulovanie obchodovania s tovarom týkajúcim sa mučenia, jeho súčasnú relevantnosť potvrdzuje rola, ktorú zohralo ako zdroj inšpirácie pre prácu ostatných krajín a organizácií v tejto oblasti. Predovšetkým bolo podnetom pre rozhodnutie OSN vypracovať spoločné medzinárodné normy v oblasti obchodovania s nástrojmi mučenia[41]. Prínos nariadenia spočíva aj v inšpirovaní k vypracovaniu celoregionálnych opatrení Rady Európy s cieľom riešiť obchodovanie so zariadeniami používanými na mučenie, zlé zaobchádzanie a vykonanie trestu smrti.

Ďalším posilnením vnímanej relevantnosti tohto nástroja je skutočnosť, že niektoré krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ, sa rozhodli dodržiavať model nariadenia, napr. Švajčiarsko, Severné

[40] Jedenásť členských štátov poskytlo spätnú väzbu, pričom do verejného prieskumu prispelo 15 respondentov, z ktorých 8 boli z verejnosti, 4 z MVO, 2 zo súkromného sektora a 1 z akademickej obce. Komisia ďalej dostala podania mimo verejného prieskumu.

[41] Rezolúcia A/73/L.94: *Towards torture-free trade: examining the feasibility, scope and parameters for possible common international standards* (Obchod bez mučenia: preskúmanie uskutočniteľnosti, rozsahu a parametrov možných spoločných medzinárodných noriem), ktorú prijalo Valné zhromaždenie OSN 28. júna 2019.

Macedónsko a Čierna Hora, pričom Spojené kráľovstvo oznámilo, že bude zachovávať ustanovenia nariadenia po odchode z EÚ.

4.2.2. Relevantnosť dotknutého tovaru a služieb

Nariadenie sa v súčasnosti vzťahuje na širokú škálu tovaru súvisiaceho s vykonaním trestu smrti alebo s mučením.

So zreteľom na pokrytie nariadenia, pokiaľ ide o tovar, činnosti a osoby, v článku 25 nariadenia sa uvádza, že každý členský štát môže Komisii adresovať riadne odôvodnenú žiadosť o doplnenie tovaru do príloh II, III alebo IV. Počas skúmaného obdobia neboli podané žiadne takéto žiadosti.

Dve MVO venujúce sa ľudským právam, ktoré sa zapojili do preskúmania, sa predovšetkým domnievajú, že nariadenie by malo umožňovať reagovať na zmeny na medzinárodnom bezpečnostnom trhu, kde často dochádza k technologickému vývoju a rozvoju trhu. Podľa ich názoru by sa v nariadení mali zohľadniť aj zmeny v charaktere používania a zneužívania zariadení na presadzovanie práva. Ako skutočnosť vzbudzujúca obavy bol vyzdvihnutý konkrétny prípad zmeny označenia výrobkov s cieľom obchádzať rozsah pôsobnosti nariadenia, čím sa potvrdila potreba pravidelnej aktualizácie zoznamu dotknutého tovaru. Podľa týchto MVO by sa mohol niektorý tovar, ktorý je v súčasnosti uvedený v prílohe III, presunúť do prílohy II, napr. kontaktné elektrošokové zbrane (vrátane elektrošokových obuškov, elektrošokových štítov a omračovacích pušiek) a bolo by užitočné doplniť ďalší tovar, napr. väzenské masky a pásky na oči, stoličky na obmedzenie pohybu, dosky a lôžka s popruhmi určené na účely presadzovania práva. Podľa týchto MVO by sa do zoznamu kontrolovaného tovaru v prílohe III mohli doplniť „štandardné putá“, ručné úderné zbrane a určité zbrane na streľbu s kinetickým účinkom.

Osobitný problém predstavujú látky na potláčanie nepokojov. V posledných rokoch prudko vzrástla ich dostupnosť a používanie. Dve MVO venujúce sa ľudským právam, ktoré sa zapojili do preskúmania, sa domnievajú, že nariadenie sa nedostatočne týka týchto látok, keďže v „spoločnom zozname vojenského materiálu“ EÚ[42] je určitá miera nekonzistentnosti. Pri vypracúvaní (a revízii) nariadenia bol tovar, na ktorý sa už vzťahovali iné nástroje EÚ, výslovne vylúčený z rozsahu pôsobnosti nariadenia. V praxi toto vylúčenie viedlo k situácii, keď sa nariadenie vzťahuje na kontrolu niektorých látok na potláčanie nepokojov, ako je paprikový sprej a OC (O*leoresin Capsicum*), ale nie na látky uvedené v spoločnom zozname vojenského materiálu. MVO venujúce sa ľudským právam, ktoré sa zapojili do preskúmania, uviedli, že sa tieto látky na potláčanie nepokojov, v súčasnosti nezahrnuté do nariadenia, často používajú na uľahčenie alebo vykonávanie mučenia a iného zlého zaobchádzania alebo na vnútornú represiu.

V prípade tovaru v prílohe IV sa v nariadení uvádzajú určité chemické látky/lieky určené na záchranu a zlepšenie života a zdravia pacientov, ale ktorý by mohol by vyhľadávaný na použitie v smrtiacich injekciách. Podľa jednej organizácie zapojenej do prevencie zneužívania liekov v smrtiacich injekciách sa nariadenie vzťahuje na 2 zo 14 liekov, ktoré sú v súčasnosti uvedené v štátnych a federálnych protokoloch USA týkajúcich sa smrtiacich injekcií. Na rozdiel od tovaru uvedeného v prílohách II a III tieto druhy chemických látok a liekov spĺňajú základnú funkciu záchrany života, a preto je potrebné dôkladne posúdiť opatrenia, ktorými by sa mohlo obmedziť obchodovanie s nimi, aby sa zabránilo

[42] Spoločný zoznam vojenského materiálu Európskej únie, ktorý Rada prijala 17. februára 2020 (materiál, na ktorý sa vzťahuje spoločná pozícia Rady 2008/944/SZBP, ktorou sa vymedzujú spoločné pravidlá upravujúce kontrolu vývozu vojenskej technológie a materiálu) (SZBP) (2020/C 85/01) (Ú. v. EÚ C 85/1, 13.3.2020).

negatívnemu ovplyvneniu takéhoto obchodovania s legitímnym život zachraňujúcim zdravotníckym materiálom. Za zmienku v tejto súvislosti stojí samoregulačný režim prijatý viacerými spoločnosťami EÚ dobrovoľne uplatňujúcimi rôzne protokoly distribúcie, ktoré rôzne zainteresované skupiny považujú za preventívne v súvislosti s nevhodným používaním liekov vyvážaných z EÚ.

Pri posudzovaní relevantnosti dotknutého tovaru a služieb by sa mohla zvážiť aj možnosť zahrnúť do nariadenia cielenú doložku o konečnom použití alebo všeobecnú doložku. MVO venujúce sa ľudským právam zapojené do revízie a jeden orgán členského štátu odporučili zavedenie takejto doložky. Konkrétne by takáto doložka umožnila jednotlivým členským štátom EÚ zastaviť konkrétnu prepravu určitej položky, ktorá nie je výslovne uvedená v prílohách II alebo III k nariadeniu. Takáto položka by sa jasne pokladala za položku, ktorá nemá žiadne iné praktické použitie ako na vykonanie trestu smrti, mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie. Doložka by sa mohla vzťahovať aj na prípady, keď je evidentné, že prípadná preprava položky neuvedenej v zozname by viedla k jej použitiu na takéto účely.

Pokiaľ ide o služby zahrnuté do rozsahu pôsobnosti nariadenia, t. j. sprostredkovateľské služby, technická pomoc, školenie a reklamy súvisiace s tovarom, na ktorý sa vzťahuje nariadenie, posúdením sa nezistil žiadny náznak toho, že by bola v tejto súvislosti potrebná zmena. Je však potrebné poznamenať, že poskytovanie technickej pomoci vrátane školenia sa zakazuje alebo kontroluje, len ak je určená priamo pre zariadenia, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (príloha II alebo príloha III).

4.2.3. Relevantnosť doplnenia obchodu v rámci EÚ

Počas konzultácií o vykonávaní nariadenia sa navrhlo, aby sa rozsah pôsobnosti nariadenia rozšíril s cieľom zahrnúť obchodovanie s tovarom uvedeným v prílohách II a III v rámci EÚ, ako aj dovoz tovaru uvedeného v prílohe III do EÚ. Nariadením sa pôvodne reagovalo na zohľadnenie toho, že bolo „vhodné stanoviť pravidlá Únie o obchodovaní s tretími krajinami s tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti a s tovarom, ktorý možno použiť na mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie“. Tento dôraz na vzťahy s tretími krajinami bol jasne špecifikovaný v preambule, v ktorej sa uvádza, že „[O]patrenia tohto nariadenia majú za cieľ zabrániť trestu smrti, ako aj mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu v tretích krajinách. Medzi ne patria obmedzenia obchodovania s tretími krajinami s tovarom, ktorý by sa mohol použiť na účel vykonania trestu smrti alebo na účel mučenia alebo iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Nepovažuje sa za potrebné stanoviť podobné kontrolné mechanizmy vo vzťahu k transakciám v rámci Únie, keďže v členských štátoch trest smrti neexistuje a členské štáty prijmú primerané opatrenia na legislatívny zákaz a zabránenie mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu“.

Dve MVO venujúce sa ľudským právam s odbornými znalosťami o obchodovaní s tovarom, ktorý by sa mohol použiť na mučenie alebo zlé zaobchádzanie, zastávali názor, že by sa mal rozšíriť rozsah pôsobnosti nariadenia s cieľom zahrnúť dovoz zariadení na presadzovanie práva a súvisiaceho tovaru, ktorý má legitímny účel presadzovania práva, ale môže byť zneužitý, do EÚ alebo ich prepravu v rámci EÚ.

Nariadenie je jasne zamerané na obmedzenie obchodu s tretími krajinami. Preto regulovanie dovozu zariadení na presadzovanie práva do EÚ a jeho preprava v rámci EÚ s cieľom riešiť údajné prípady mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania v EÚ prostredníctvom nariadenia sa nejaví byť v súlade s cieľmi stanovenými v nariadení. V tejto súvislosti sa za vhodnejšie môžu považovať iné nástroje a prostriedky

týkajúce sa ochrany ľudských práv, ktoré má Európska únia a jej členské štáty v súčasnosti k dispozícii.

4.3 Efektívnosť

4.3.1. Povolenia a zamietnutia

Vychádzajúc z údajov uvedených v tejto správe a v predchádzajúcej správe Komisie o povoleniach na vývoz v rokoch 2017 a 2018[43] (pozri oddiel 3.5), stojí za zmienku, že značné množstvo členských štátov (15) neoznámilo žiadne povolenia počas daného trojročného obdobia. Navyše, niektoré členské štáty oznámili výrazne viac povolení než ostatné.

Uvedené údaje takisto vykazujú obmedzený počet zamietnutí povolení v prípade tovaru (13 zamietnutí štyrmi členskými štátmi za trojročné obdobie), a pokiaľ ide o služby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie, neboli žiadne predmetom povolení (ani zamietnutí). Za vykonávanie zodpovedajú príslušné orgány v členských štátoch. V súčasnosti sú k dispozícii len obmedzené informácie o otázkach, ako sú vnútroštátne postupy posudzovania rizík a monitorovanie konečného použitia vyvezeného tovaru a služieb.

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že je potrebná určitá forma usmernenia Európskej únie alebo najlepších postupov týkajúcich sa vykonávania nariadenia (napr. v súvislosti s vymedzením dotknutého tovaru, posudzovaním rizík, so zamietnutiami, s oznámeniami atď.) a viac informácií od príslušných orgánov o spôsobe uplatňovania nariadenia v praxi.

4.3.2. Podávanie správ

Ako sa uvádza v oddiele 3.3, v článku 26 ods. 3 nariadenia sa stanovujú požiadavky na podávanie správ príslušných orgánov. Päť členských štátov potvrdilo, že uverejnili výročné správy o činnosti v súlade s článkom 26 ods. 3 nariadenia. Je potrebné poznamenať, že podľa článku 26 ods. 3 nariadenia verejná správa „nezahŕňa informácie, ktorých zverejnenie členský štát považuje za odporujúce jeho základným bezpečnostným záujmom“.

Úroveň podrobnosti použitá v uvedených výročných správach nie vždy umožňuje presné posúdenie vykonávania nariadenia na vnútroštátnej úrovni. Len málo členských štátov poskytuje verejne dostupné informácie o postupoch posudzovania rizík týkajúcich sa tovaru a o nadväzujúcich opatreniach prijatých na monitorovanie konečného použitia. Rovnako neuvádzajú objem a hodnotu príslušného tovaru ani to, či sa uplatnili sankcie za porušenie nariadenia. Podobne sú k dispozícii obmedzené informácie o mechanizme oznamovania a konzultácií podľa článku 23.

V článku 26 ods. 4 sa vyžaduje, aby Komisia uverejňovala výročnú správu o činnosti. Jedna správa bola uverejnená v októbri 2019 o povoleniach na vývoz udelených členskými štátmi v rokoch 2017 a 2018, kým ďalšia správa týkajúca sa roku 2019 bude prijatá v roku 2020. Vo formulári na podávanie správ za rok 2019 sa vyžadujú údaje o širšej škále otázok. Ďalšie relevantné informácie, ktoré by mohli byť užitočne začlenené do celkového ročného podávania správ, obsahujú informácie o zistených porušeniach a uplatnených sankciách. Na zaistenie väčšej transparentnosti by sa mohli zahrnúť aj ďalšie aspekty, ako hodnota a objem vyvezeného tovaru.

[43] COM(2019) 445 final.

4.4 Účinnosť

Nariadením sa splnil špecifický cieľ účinnejšieho kontrolovania obchodovania EÚ s tretími krajinami s tovarom, ktorý možno použiť na vykonanie trestu smrti alebo mučenie a iné kruté, ponižujúce alebo neľudské zaobchádzanie alebo trestanie. Podľa jedného orgánu členského štátu sa nariadením umožňuje jednoduchšie zadržať príslušný tovar, pričom obchodníci sú odrádzaní od vývozu zakázaného tovaru (čo dokazuje celkovo obmedzený rozsah takéhoto obchodovania).

V záujme lepšieho posúdenia miery, do akej sa zisťujú a postihujú porušenia nariadenia, by bolo vhodné získať väčšie množstvo informácií o uložení sankcií členskými štátmi EÚ podľa článku 33 nariadenia. Hoci Komisia má takmer úplný obraz o vnútroštátnych právnych predpisoch zavedených v členských štátoch EÚ vo veci sankcií uplatniteľných na porušenia, nemá dostatok informácií o tom, či orgány tieto sankcie uplatnili v konkrétnych prípadoch porušenia.

Širší cieľ pomôcť zabrániť trestu smrti a mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu v tretích krajinách je ťažšie posúdiť, keďže existuje veľa iných prispievajúcich faktorov. Obmedzenie obchodovania s týmto tovarom a službami je len jedným prvkom v boji proti mučeniu. Navyše mučenie a iné zlé zaobchádzanie nie sú odkázané len na sofistikované nástroje; často sa používajú najzákladnejšie a ľahko dostupné nástroje, napr. obušky, štandardné putá a nadmerná fyzická sila.

4.5 Súdržnosť a komplementárnosť

Na zaistenie komplementárnosti sa v nariadení osobitne odkazuje na iné súvisiace nástroje alebo rámce EÚ a tovar, ktorého sa týkajú, sa z rozsahu pôsobnosti nariadenia výslovne vylučuje. Nariadenie sa vzťahuje na materiály, ktoré nie sú uvedené v žiadnom inom právnom nástroji, a v tejto súvislosti je doplnkom k iným európskym regulačným rámcom. Nariadenie sa nezameriava na tovar podliehajúci iným nariadeniam ani na tovar, v prípade ktorého je už zavedený systém povolení, t. j.:

i. Strelné zbrane kontrolované nariadením (EÚ) č. 258/2012;
ii. položky s dvojakým použitím kontrolované nariadením (ES) č. 428/2009;
iii. tovar kontrolovaný v súlade so spoločnou pozíciou 2008/944/SZBP a súvisiacim spoločným zoznamom vojenského materiálu[44].

Aj keď bol tento prístup na zaistenie komplementárnosti medzi nástrojmi kontroly vývozu prevažne úspešný, vynorili sa určité nezrovnalosti. Ako bolo uvedené vyššie, týka sa to látok na potláčanie nepokojov. Niektoré, napr. paprikový sprej a *Oleoresin Capsicum* (OC), sú zahrnuté do nariadenia, kým iné uvedené v spoločnom zozname vojenského materiálu, napr. bežné slzotvorné plyny (CS plyn, CR plyn a CN plyn), nie sú zahrnuté, aj keď sa často používajú na uľahčenie alebo vykonávanie mučenia a iného zlého zaobchádzania. Bolo by vhodné preskúmať, ako najlepšie zaistiť, aby boli oba nástroje konzistentnejšie, aby boli procesy schvaľovania povolení jednotné a aby sa oznámenia o zamietnutí rozposielali v rámci oboch režimov kontroly.

[44] Pozri spoločný zoznam vojenského materiálu Európskej únie, ktorý Rada prijala 17. februára 2020 [materiál, na ktorý sa vzťahuje spoločná pozícia Rady 2008/944/SZBP, ktorou sa vymedzujú spoločné pravidlá upravujúce kontrolu vývozu vojenskej technológie a materiálu (SZBP) (2020/C 85/01) (Ú. v. EÚ C 85/1, 13.3.2020)].

Podobne, hoci EÚ zaviedla embargá na zbrane s cieľom jasne reagovať na prípady „internej represie“ a na tento účel vypracovala zoznam zariadení používaných na „internú represiu“, uvedený zoznam neobsahuje položky, na ktoré sa vťahuje nariadenie. Mohla by sa preskúmať možnosť výslovne zahrnúť určitý tovar, ktorý je uvedený v prílohe III a kontrolovaný nariadením, do rozsahu pôsobnosti embárg osobitne zameraných na riešenie obáv týkajúcich sa „internej represie“.

Pokiaľ ide o širší cieľ nariadenia v oblasti ľudských práv EÚ, nariadenie je do značnej miery v súlade s inými príslušnými nástrojmi a iniciatívami EÚ a dopĺňa ich. Existuje však priestor pre väčšiu synergiu medzi monitorovaním ľudských práv v tretích krajinách na jednej strane a kontrolami konečného použitia tovaru a služieb vyvezených v rámci nariadenia na strane druhej.

Dosiahol sa vysoký stupeň súdržnosti a komplementárnosti s iniciatívami na celosvetovej a regionálnej úrovni (Aliancia za obchod bez mučenia, Rada Európy). Za posledné 3 roky Európska únia stála (na technickej aj diplomatickej úrovni) na čele iniciatív s cieľom zvýšiť medzinárodnú vládnu informovanosť o obchodovaní so zariadeniami používanými na mučenie, zlé zaobchádzanie a vykonanie trestu smrti. EÚ aktívne pomáhala vypracovať medzinárodné opatrenia na boj proti tomuto obchodovaniu, najmä prostredníctvom jej podpory pri založení Aliancie za obchod bez mučenia. Táto práca bola zakončená rezolúciou *Towards torture-free trade: examining the feasibility, scope and parameters for possible common international standards* (Obchod bez mučenia: preskúmanie uskutočniteľnosti, rozsahu a parametrov možných spoločných medzinárodných noriem), ktorú prijalo VZ OSN 28. júna 2019.

Na regionálnej úrovni bolo nariadenie inšpiráciou k vypracovaniu prípadných celoregionálnych opatrení Rady Európy na kontrolu obchodovania v tejto oblasti.

4.6 Pridaná hodnota EÚ

Účelom pridanej hodnoty EÚ je dosiahnuť zmenu na základe zásahu EÚ nad rámec toho, čo by sa dalo odôvodnene očakávať od vnútroštátnych opatrení členských štátov.

Obchod je podľa článku 207 Zmluvy o fungovaní Európskej únie oblasť vo výlučnej právomoci EÚ. Pridaná hodnota nariadenia pre EÚ je evidentná vzhľadom na to, že nariadenie patrí do oblasti, v ktorej má EÚ výlučnú právomoc, a že ciele nariadenia možno teda najlepšie dosiahnuť na úrovni Únie.

Hoci nariadenie umožňuje členským štátom prijímať dodatočné opatrenia, opatrenia stanovené v nariadení možno považovať za všeobecne vhodné. Päť členských štátov prijalo alebo zachováva dodatočné opatrenia podľa článkov 10 a 14 nariadenia.

4.7 Koordinačná skupina na zabránenie mučeniu (ATCG)

Skupina ATCG má svoj právny základ v samotnom nariadení. Predsedá jej Komisia a jej zloženie je obmedzené na jedného zástupcu vymenovaného každým členským štátom. Skupina ATCG sa zaoberá osobitným, ale obmedzeným súborom úloh: môže skúmať otázky týkajúce sa uplatňovania nariadenia vrátane výmeny informácií o správnych postupoch. Skupina ATCG môže konzultovať na báze *ad hoc* s vývozcami, so sprostredkovateľmi, s poskytovateľmi technickej pomoci a ostatnými príslušnými zainteresovanými stranami, ktorých sa toto nariadenie týka. Podľa odôvodnenia 48 nariadenia má skupina ATCG osobitnú úlohu pri príprave delegovaných aktov, keďže členské štáty formálne konzultujú

prostredníctvom skupiny ATCG o návrhu delegovaných aktov predložených Komisiou v súlade so zásadami stanovenými v Medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe práva.

Na základe zistení tejto správy a v súlade so svojím mandátom sa mohla skupina ATCG napríklad zapojiť do hlbších diskusií o záležitostiach, ako sú možné porušenia nariadenia alebo možné prípady obáv. Analýza vykonávania článku 23 (oznámenie o rozhodnutí o zamietnutí, konzultácia s inými členskými štátmi a opatrenia týkajúce sa poskytovania informácií) členskými štátmi je takisto dôležitý prvok, ktorý by sa mohol pravidelne objavovať v práci skupiny ATCG[45].

5. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

Nariadenie bolo prijaté s cieľom vytvoriť nástroj Európskej únie na obchodovanie s tretími krajinami s tovarom a príslušnými službami, ktoré možno použiť na vykonanie trestu smrti, mučenie a iné kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie. Je nápomocné pri podporovaní **rešpektovania ľudského života a základných ľudských práv.**

Nariadením sa vypĺňa zistená medzera v kontrolách obchodu so zreteľom na ľudské práva v EÚ. **Pozitívne prispelo** k splneniu svojho hlavného cieľa prijať účinné konkrétne opatrenia proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Ako prvý právne záväzný regulačný nástroj na svete v tejto oblasti slúži aj ako **príklad pre vypracovanie podobných obchodných oparení** tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami.

Preskúmaním sa potvrdilo, že nariadenie sa celkovo **vykonáva uspokojivo** a naďalej slúži svojmu účelu. Považuje sa za dostatočne rozsiahle a úplná legislatívna aktualizácia sa preto v tejto fáze nepovažuje za potrebnú. Na druhej strane sa preskúmaním ukázalo, že by sa mohli ďalej preskúmať nelegislatívne opatrenia na podporu účinnejšieho vykonávania určitých ustanovení nariadenia.

Pokiaľ ide o rozsah tovaru, na ktoré sa nariadenie vzťahuje, v nariadení by sa malo **reagovať na vývoj technológií a rozvoj trhu** a zohľadňovať zmeny v charaktere používania a zneužívania zariadení na presadzovanie práva. Mohla by sa ďalej preskúmať aj nekonzistentnosť s inými príslušnými nástrojmi EÚ (spoločná pozícia Rady Európy 2008/944/SZBP a embargá na zbrane osobitne zavedené na riešenie prípadov „internej represie“). Naďalej by sa mala dôsledne posudzovať aj rovnováha medzi zohľadnením ľudských práv a potrebou chrániť obchod s legitímnym **život zachraňujúcim zdravotníckym materiálom** pri posudzovaní možnosti aktualizovania (alebo neaktualizovania) rozsahu dotknutých chemických látok.

S cieľom pomôcť členským štátom účinnejšie a konzistentnejšie/jednotnejšie vykonávať nariadenie v kľúčových alebo problematických oblastiach môže by potrebné **usmernenie** k praktickému uplatňovaniu určitých aspektov nariadenia, ako je vymedzenie tovaru uvedeného v prílohách, protokoly týkajúce sa veľtrhov a výstav, posudzovanie rizík, zamietnutia alebo oznámenia. Mali by sa ďalej preskúmať spôsoby dôkladnejšieho

[45] V článku 23 sa od štátov požaduje, aby upozornili Komisiu a všetky ostatné členské štáty na svoje rozhodnutia zamietnuť alebo zrušiť ročné povolenia podľa nariadenia na vývoz alebo prepravu tovaru alebo na poskytovanie technickej pomoci alebo sprostredkovateľských služieb. Od štátov sa v ňom takisto vyžaduje, aby informovali a konzultovali s príslušnými členskými štátmi, ak zvažujú udeliť povolenie transakcii „v podstate rovnakej“ ako transakcia, ktorú iný členský štát zamietol alebo zrušil. A napokon sa v článku 23 vyžaduje, aby každý členský štát, ktorý udelí povolenie na takéto „v podstate rovnaké“ transakcie, informoval Komisiu a všetky členské štáty o svojom rozhodnutí a dôvodoch.

monitorovania možných porušení nariadenia a **konečného použitia** vyvezeného tovaru. Existuje aj priestor pre väčšiu **synergiu**, ktorá by sa mohla ďalej preskúmať, medzi monitorovaním ľudských práv v tretích krajinách na jednej strane a kontrolami konečného použitia tovaru a služieb vyvezených v rámci nariadenia na strane druhej.

Uznáva sa aj potreba **väčšej transparentnosti a zodpovednosti** (najmä uverejňovaním výročných správ o činnosti). Okrem toho sa preskúmaním vyzdvihuje potreba lepšej **výmeny informácií** o spôsobe vykonávania nariadenia, najmä v súvislosti s posudzovaním rizík a politikou udeľovania povolení. Do ročného podávania správ by mohli byť užitočne začlenené ďalšie relevantné informácie, napr. údaje o porušeniach a sankciách.

Mala by sa podporovať systematickejšia **spolupráca s mimovládnymi organizáciami, medzinárodnými organizáciami a inými zainteresovanými stranami** s príslušnými odbornými znalosťami, a to aj prostredníctvom predkladania správ, brífingov alebo iných informácií týkajúcich sa nariadenia a jeho vykonávania. Toto by uľahčilo rozsiahlejšie monitorovanie a zisťovanie prípadov možného porušenia a pomohlo informovať o vnútroštátnych postupoch posudzovania rizík.

Komisia navrhuje zriadiť **skupinu odborníkov**, aby preskúmala zdôraznené problémy a zhromaždila ďalšie dôkazy a stanoviská odborníkov. Takúto skupinu by mohli tvoriť okrem iného vhodne kvalifikovaní odborníci z príslušných mimovládnych organizácií (a to organizácií, ktoré pracujú v oblasti ľudských práv a kontroly zbraní), medzinárodných organizácií, akademickej obce a priemyslu. Skupina by pravidelne poskytovala Komisii pomoc pri skúmaní spôsobov posilnenia súladu s nariadením, zvyšovania jeho účinnosti a zlepšovania jeho vykonávania. Jej funkciou by bolo poskytovať širšie odborné znalosti, ktoré by boli doplnkom k úlohe skupiny ATCG, poskytovať dôležitý vstup pre začatie diskusie o politike a vykonávaní a umožniť všetkým príslušným zainteresovaným stranám zapojiť sa do nepretržitého dialógu.

Okrem toho by sa mohli preskúmať nelegislatívne opatrenia na odrádzanie **občanov EÚ a spoločností so sídlom v EÚ pôsobiacich v zahraničí** od určitých nevhodných činností (ako je propagácia tovaru a služieb alebo ich uvádzanie na trh a poskytovanie technickej pomoci a školení o nevhodnom alebo protiprávnom používaní zariadení na presadzovanie práva). Takéto opatrenia by mohli zahŕňať napríklad opatrenia na zlepšenie transparentnosti a zvyšovanie informovanosti alebo opatrenia na podporu účinného dodržiavania hlavných zásad OSN v oblasti podnikania a ľudských práv.